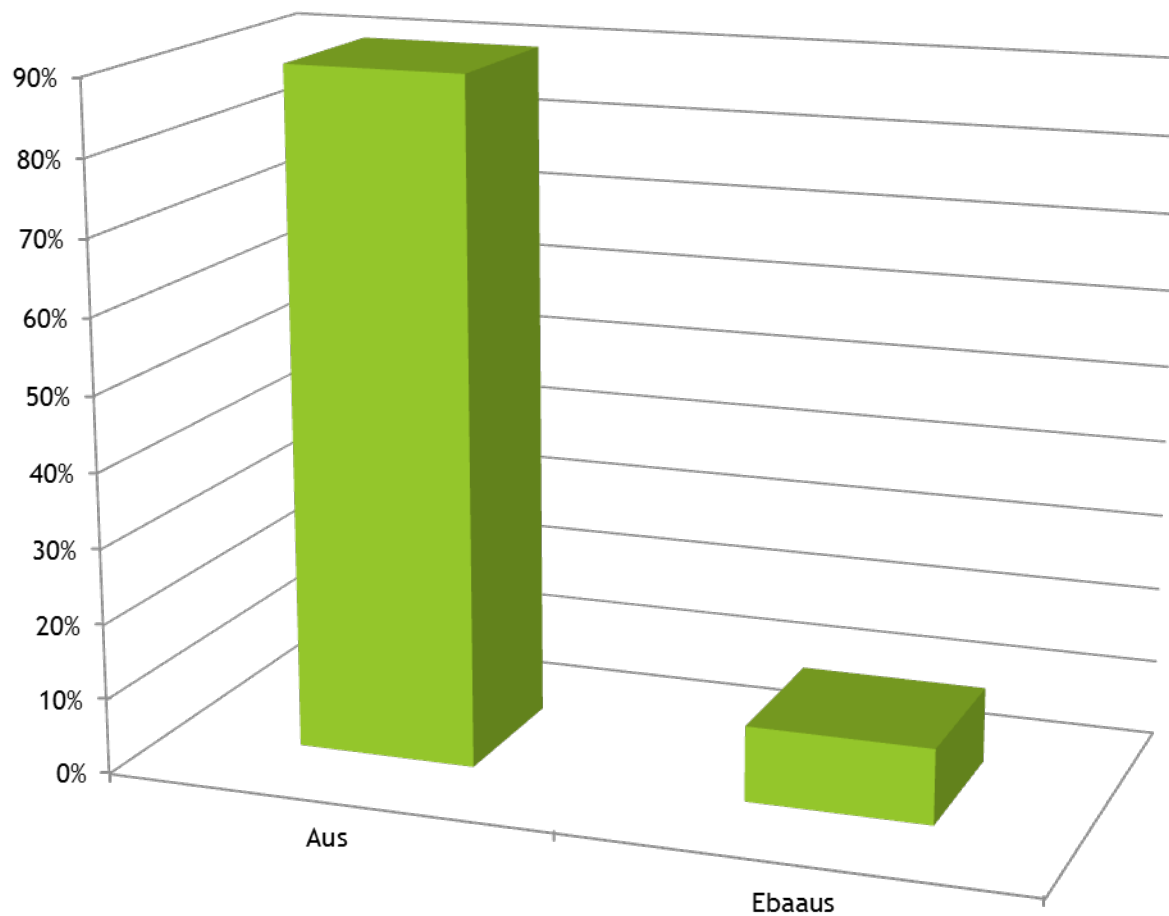

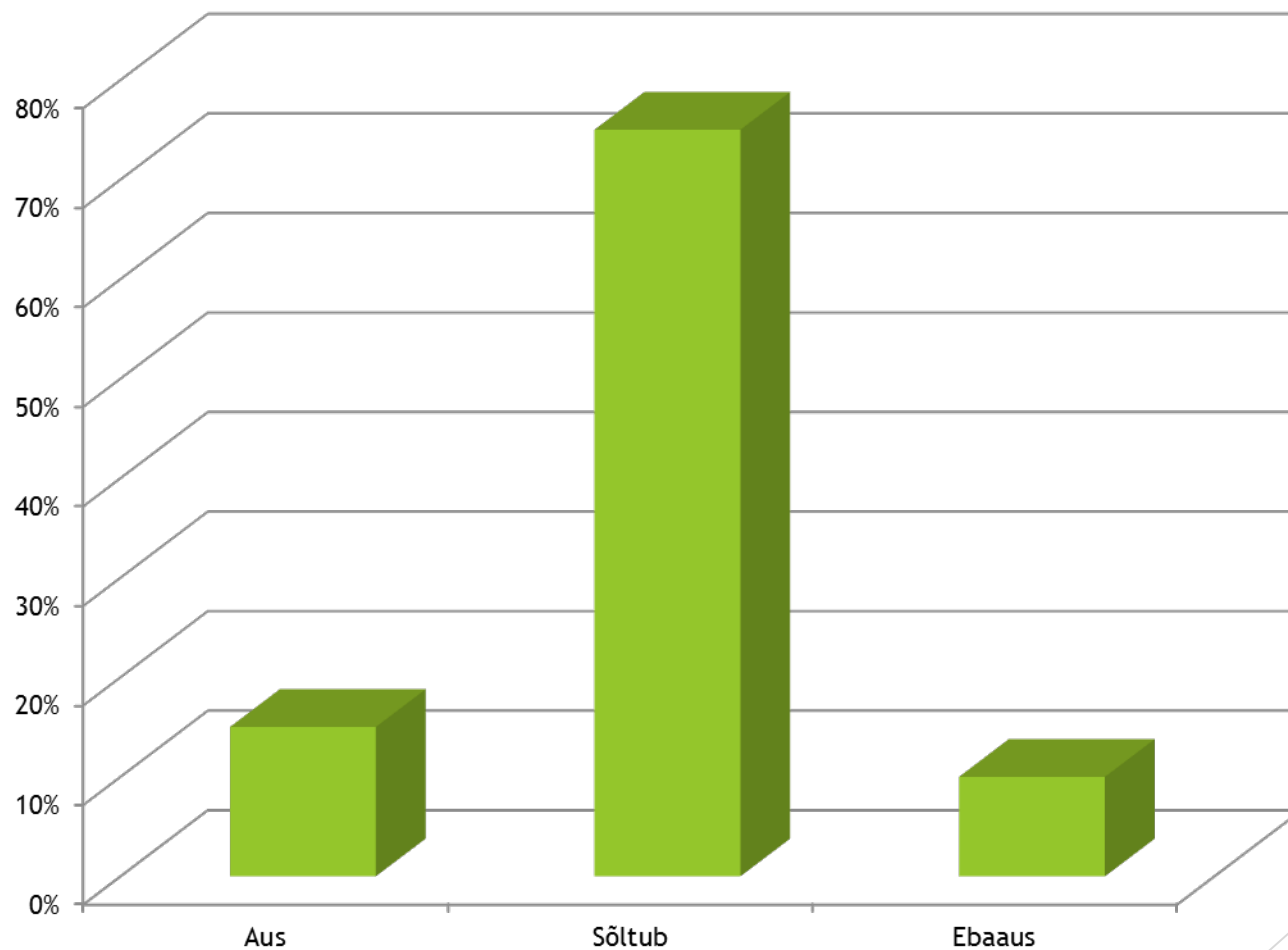
ORGANISATSOONI EETIKAKOODEKS JA KUUMA LIINI RAPORT

Siiri Antsmäe
CGAP, siseauditi juht

Me kõik usume, et oleme ausad...

Aga tõde on...

Eetikakoodeksi olemus

- ▶ Eetikakoodeks versus *code of conduct*
- ▶ Eetikakoodeksi eesmärk on luua raamistik organisatsiooni poolt aktsepteeritava käitumise reeglitele ning sätestada protseduurid reeglite rikkumise menetlemiseks

Eetikakoodeks Eestis

- ▶ Eestis kehtib 20-punktiline avaliku teenistuse eetikakoodeks, kus on kirjas üldised põhimõtted avaliku võimu eetilise teostamisest ning ametniku käitumispõhimõtetest.

<http://www.avalikteenistus.ee/index.php?id=10513>

- ▶ Õppematerjal „Eetika avalikus sektoris“, mis toetab avalikus sektoris ja avalikus teenistuses ette tulevate eetiliste probleemide lahendamist.

<http://www.avalikteenistus.ee/arhiiv/ope/>

- ▶ 2011. aastal esitles justiitsministeerium huvide konflikti vältimise käsiraamatut, rõhutades ametnike vajadust praktiliste juhiste järele just eetiliste valikute olukordades. Käsiraamat on üles ehitatud hüpoteetiliste juhtumite kogumina, kus antakse soovitusel huvide konflikti olukorra lahendamiseks.

<http://www.korruptsioon.ee/huvidekonflikt>

Eetikakoodeksi mõjurid

- ▶ Eetikakoodeksi koostamisel tuleks arvestada:
  - ▶ Organisatsiooni tegevusalaga seotud riskidega
  - ▶ Organisatsioonikultuuri tüüp ja kontrollikeskkond
  - ▶ Tegevjuhtkonna eeskuju ja eestvedamine
  - ▶ Nõukogu roll ja pühendumus
  - ▶ Eetikakoodeksi vorm
  - ▶ Eetikakoodeksi turundusvorm
  - ▶ Reeglite üheselt mõistetavus ja konkreetsus
  - ▶ Rikkumistel rakendatavate sanktsioonide selgus ja konkreetsus

Pettuseriskide esinemise põhjused

- ▶ kontrolli puudumine või olemasolevate kontrollide nõrkus;
- ▶ juhtkonna vähene eeskuju ja tööprotsessides osalemine;
- ▶ kontrollijate puudulik kompetents;
- ▶ sõltumatute auditite/analüüside puudus;
- ▶ vähene töötajate koolitamine;
- ▶ õiguste ja kohustuste ebamäärasus.

Pettuseriskide suurenemise põhjused

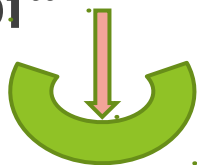
- ▶ muutused töökorralduses tekitavad uusi võimalusi pettuseriskideks;
- ▶ pettuste ennetamine ei ole juhtkonna jaoks prioriteetne;
- ▶ juhtkond ei ole usaldusväärne;
- ▶ tööprotsessid ja protseduurid on ebaadekvaatsed;
- ▶ töötajate vajadus säilitada palgataset, sh boonussüsteemi.

Riskide tuvastamise meetodid

- ▶ Tüüpiliste riskide andmebaas
- ▶ Sisemised analüüsid - tippjuhist reatöötajani
- ▶ „riski spetsialistid“ - intervjuud
- ▶ Ajurünnakud ja juhtumianalüüsid
  - ▶ **Mõtle nagu pettur**
  - ▶ **Töötajate hinnang kaardistatud riskidele**
  - ▶ **Mäng „võib-ei või“**
  - ▶ **Otsi vigu**
- ▶ Järelanalüüs pettuse juhtumitele („bad practices“)

Eetikakoodeksi mõjurid

- ▶ Eetikakoodeksi koostamisel tuleks arvestada:
  - ▶ Organisatsiooni tegevusalaga seotud riskidega
  - ▶ Organisatsioonikultuuri tüüp ja kontrollikeskkond
  - ▶ Tegevjuhtkonna eeskuju ja eestvedamine
  - ▶ Nõukogu roll ja pühendumus
  - ▶ Eetikakoodeksi vorm
  - ▶ Eetikakoodeksi turundusvorm
  - ▶ Reeglite üheselt mõistetavus ja konkreetsus
  - ▶ Rikkumistel rakendatavate sanktsioonide selgus ja konkreetsus

Kontrollikeskkond

- ▶ Juhatuse ja tegevusjuhtkonna suhtumine ja tegevus organisatsioonisiseste kontrollide tähtsustamisel. Kontrollikeskkond tagab distsipliini ja struktuuri olu sisekontrollisüsteemide toimimiseks. Kontrollikeskkond sisaldab endas:
- ▶ ausameelsuse ja eetilise väärtused, töötajate käitumisnormid
- ▶ juhtkonna filosoofia ja juhtimisstiil
- ▶ organisatsiooni struktuur
- ▶ otsustusõiguse ja vastutuse s.h delegeerimise jaotus
- ▶ personalijuhtimise poliitika ja praktika
- ▶ personali kompetentsus

Eetikakoodeksi mõjurid

- ▶ Eetikakoodeksi koostamisel tuleks arvestada:
  - ▶ Organisatsiooni tegevusalaga seotud riskidega
  - ▶ Organisatsioonikultuuri tüüp ja kontrollikeskkond
  - ▶ Tegevjuhtkonna eeskuju ja eestvedamine
  - ▶ Nõukogu roll ja pühendumus
  - ▶ Eetikakoodeksi vorm
  - ▶ Eetikakoodeksi turundusvorm
  - ▶ Reeglite üheselt mõistetavus ja konkreetsus
  - ▶ Rikkumistel rakendatavate sanktsioonide selgus ja konkreetsus

Juhtkond ja kontrollid

Pehmed kontrollid

- ▶ Pädevus
- ▶ Usaldus
- ▶ Ühised väärtused
- ▶ Tugev juhtimine
- ▶ Kõrged ootused
- ▶ Avatus
- ▶ Kõrged eetilised väärtused

Tugevad kontrollid (*hard controls*) on ametlikud, objektiivsed ja mõõdetavad.

- ▶ Poliitikad/protseduurid
- ▶ Asutuse struktuur
- ▶ Bürokratia
- ▶ Piiravad ametlikud protsessid

Eetikakoodeksi mõjurid

- ▶ Eetikakoodeksi koostamisel tuleks arvestada:
  - ▶ Organisatsiooni tegevusalaga seotud riskidega
  - ▶ Organisatsioonikultuuri tüüp ja kontrollikeskkond
  - ▶ Tegevjuhtkonna eeskuju ja eestvedamine
  - ▶ Nõukogu roll ja pühendumus
  - ▶ Eetikakoodeksi vorm
  - ▶ Eetikakoodeksi turundusvorm
  - ▶ Reeglite üheselt mõistetavus ja konkreetsus
  - ▶ Rikkumistel rakendatavate sanktsioonide selgus ja konkreetsus

Kuumade liini rakendamine

- ▶ Vorm
- ▶ Kes tegeleb sisendiga?
- ▶ Menetlusreeglid

Eetikakoodeksi mõjurid

- ▶ Eetikakoodeksi koostamisel tuleks arvestada:
  - ▶ Organisatsiooni tegevusalaga seotud riskidega
  - ▶ Organisatsioonikultuuri tüüp ja kontrollikeskkond
  - ▶ Tegevjuhtkonna eeskuju ja eestvedamine
  - ▶ Nõukogu roll ja pühendumus
  - ▶ Eetikakoodeksi vorm
  - ▶ Eetikakoodeksi turundusvorm
  - ▶ Reeglite üheselt mõistetavus ja konkreetsus
  - ▶ Rikkumistel rakendatavate sanktsioonide selgus ja konkreetsus

Reeglite
mõistmine
ja
arusaamine

Ebaõige
kõitumise
ära
tundmine

Ebaõige
kõitumise
hukka-
mõistmine

Raportee
rimine

Parandus-
tegevused

Pettuste uurimise ja vastutegevuse süsteem peaks hõlmama järgmiseid protsesse:

- ▶ probleemi kategoriseerimine;
- ▶ süüdistuse tõesuse kinnitamine;
- ▶ süüdistuse tõsiduse defineerimine;
- ▶ vajadusel uuritava teema laiendamine;
- ▶ viitamine teemadele väljaspool auditi programmi;
- ▶ uurimise ja faktide kogumise läbiviimine;
- ▶ uurimisküsimuse lahendamine või uurimise lõpetamine;
- ▶ konfidentsiaalse informatsiooni eraldamine mittekonfidentsiaalsest;
- ▶ uurimise dokumenteerimise viisi otsustamine;
- ▶ dokumentide ja informatsiooni haldamine.

Täna kuulamast!

siiri@siseaudiitor.ee